30.5.2018

EDUSKUNNAN LAKIVALIOKUNNALLE

Asia: Lausunto hallituksen esityksen 16/2018 vp. oikeusturvaan ja muutoksenhakuun liittyvistä kysymyksistä

Hallituksen esitykseen 15/2017 sisältyvän maakuntalain 17 luvun 129 §:n yksityskohtaisten perustelujen mukaan ”Maakunnan viranomaisen päätökseen haettaisiin pykälän 1 momentin mukaan yleensä muutosta ehdotetun lain mukaisesti. Vain jos jostakin asiasta olisi erikseen säädetty haettavaksi muutosta muulla tavoin, noudatettaisiin kyseisiä säännöksiä. Erityiset säännökset voisivat koskea muun muassa erilaisia maakunnan viranomaiselle lain mukaan kuuluvia tehtäviä. Niitä koskeviin päätöksiin haettaisiin muutosta yleensä hallintovalituksella.

Maakuntalain 17 luku koskisi vain niin sanottuja maakunnallisia asioita. Niissä asioissa, joissa olisi käytössä hallintovalitus, erityislainsäädännön muutoksenhakusäännöksiä sovellettaisiin maakuntalain säännösten sijasta. Jos erityislaissa on säännöksiä erityisestä oikaisuvaatimusmenettelystä, noudatettaisiin myös niitä maakuntalain säännösten sijasta.”

Asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lakiesityksen 83 §:n 2 momentin muutoksenhakusäännöstä on yksityiskohtaisissa perusteluissa perusteltu sangen niukasti. Lakiesityksessä ei ole perusteltu tarkemmin hallintovalituksen ja maakuntavalituksen käyttöalojen eroja ja sitä, miksi 1 momentin mukaisissa asioissa on valittu maakuntavalitus ja toisaalta 2 momentin mukaisessa myönnetyn suoran valinnan palvelun tuottajan tai asiakaspalvelusetelituottajan hyväksymisen peruuttamisessa taas hallintovalitus.

Terveydenhuollossa on osin kyse ns. tosiasiallisesta toiminnasta, jossa ei tehdä valituskelpoisia hallintopäätöksiä. Esityksen perusteluissa olisi hyvä selkeyttää sitä, milloin on käytössä maakuntavalitus, milloin hallintovalitus tai milloin on kyse ns. tosiasiallisesta toiminnasta, josta ei ole muutoksenhakuoikeutta.

Maakunta- ja soteuudistus edellyttää muutoksia myös erityislainsäädäntöön. Muutoksenhaun kokonaisuutta on osin vaikea arvioida, kun kyseiset muutokset eivät ole eduskunnan käsittelyssä samanaikaisesti.

Hallituksen esityksen 16/2018 vp 83 §:n 1 momentin 1-8 kohdissa lueteltuihin päätöksiin voitaisiin hakea muutosta siten kuin maakuntalaissa säädetään. Maakuntalain mukaista muutoksenhakumenettelyä em. asioissa puoltaa se, että tällöin päätöksissä mahdollisesti olevat virheet ja epäkohdat saadaan korjattua nopeammin ja joustavammin maakuntavalitusta edeltävässä oikaisuvaatimuskäsittelyssä kuin jos näistä päätöksistä voitaisiin tehdä hallintovalitus. Esityksen 83 §:n 1 momentissa luetellut asiat saattavat sisältää oikeudellisia asioita, jotka perinteisesti eivät ole kuuluneet hallinto-oikeuden toimivaltaan (esim. palvelun

tuottajalle asetettavat ehdot). Em. asioiden käsittely saattaa myös edellyttää lisäresurssointia.

Asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lakiesityksen 83 §:n 2 momentissa esitetään säädettäväksi jo myönnetyn suoran valinnan palvelun tuottajan tai asiakaspalvelusetelituottajan hyväksymisen peruuttamisesta. Kyse on tuottajan oikeusasemaan olennaisesti ja merkittävästi vaikuttavasta päätöksestä ja hallintovalituksen mahdollisuus on oikeusturvan kannalta näin ollen perusteltu. Peruuttaminen tulee kyseeseen vakavien ja olennaisten rikkomusten kyseessä ollessa ja näin ollen päätös tulee voida panna täytäntöön valituksesta huolimatta kuten esityksessä on todettu.

Valinnanvapauslakiesityksen 2 luvun 5 §:ään sisältyy säännös asiakassuunnitelman laatimisesta. Vaikka kyse on suunnitelmasta, on suunnitelmalla tosiasiallisesti olennainen vaikutus siihen, mitä ja millaisia palveluja asiakas on oikeutettu julkisella rahoituksella saamaan. Hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että asiakassuunnitelma ei olisi muutoksenhakukelpoinen päätös, vaan suunnitelma, joka toimisi mm. palvelujen yhteensovittamisen työkaluna. Esitän harkittavaksi, että voidaanko asiakassuunnitelmaa pitää pelkkänä tosiasiallisena hallintotoimintana, johon ei tarvitsisi liittää oikeusturvakeinoja vai pitäisikö suunnitelma katsoa päätökseksi, josta on muutoksenhakuoikeus.

Kunnioittavasti

Jaana Vento

Vs. hallintojohtaja

HUS-kuntayhtymä